

Sprawozdanie z realizacji Programu opieki nad zabytkami w województwie mazowieckim 2018-2021

Wprowadzenie

Program opieki nad zabytkami w województwie mazowieckim 2018-2021 (zwany później Programem) został sporządzony na podstawie art. 87 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zgodnie z którym zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.

Zadaniem wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami jest określenie priorytetów województwa w odniesieniu do dziedzictwa kulturowego regionu, z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań oraz wskazanie narzędzi niezbędnych do realizacji programu w okresie czteroletnim.

Zgodnie art. 87 ust. 5 i 6 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zarząd województwa sporządza co 2 lata sprawozdanie z realizacji wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami, które następnie jest przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowywaniu, aktualizacji i realizacji krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Program opieki nad zabytkami w województwie mazowieckim 2018-2021 po otrzymaniu pozytywnej opinii Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, został przyjęty Uchwałą nr 174/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 13 listopada 2018 r.

Poprzednie sprawozdanie z realizacji Programu zostało opracowane dla lat 2018-2020. Pierwszy rok obowiązywania dokumentu został poświęcony przede wszystkim na jego procedowanie, a w kolejnych latach – 2019 i 2020 – realizowane były projekty według zapisów Programu. Departament Kultury, Promocji i Turystyki zdecydował się przedstawić kolejne sprawozdanie już po roku od poprzedniego, aby utrzymać odpowiedni rytm sprawozdawczości, zgodnie z zamysłem ustawodawcy. Ze względu na czytelność oraz z uwagi na zakończenie obowiązywania Programu opieki nad zabytkami w województwie mazowieckim 2018-2021, sprawozdanie niniejsze obejmuje wszystkie lata Programu.

Obszary strategiczne Programu opieki nad zabytkami w województwie mazowieckim 2018-2021

Wyznaczono w Programie cztery obszary strategiczne (obszary koncentracji działań):

- A. Edukacja kształtująca świadomość i postawy
- B. Optymalizacja systemu dostępu do środków
- C. Wypracowanie skutecznych narzędzi działania
- D. Wzmocnienie zasobów wiedzy fachowej

W ramach powyższych obszarów strategicznych opracowano przedsięwzięcia służące realizacji celów ww. obszarów. Przedsięwzięcia były głównie realizowane i monitorowane przez Departament Kultury, Promocji i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie. Zgodnie z zapisami Programu stuprocentowa realizacja wszystkich projektów nie była bezwzględnym priorytetem Programu. Kluczowym celem była merytoryczna sensowność realizowanych działań, ich skuteczność, efektywność i gospodarność.

Obszar strategiczny A. Edukacja kształtująca świadomość i postawy

Przedsięwzięcie A.1.1. Tożsamość lokalna – wartość unikalna

Głównym założeniem przedsięwzięcia było wspieranie powstawania lokalnych programów edukacyjnych adresowanych do społeczności lokalnych, służących pogłębieniu ich wiedzy o dziedzictwie regionu i wzbudzenia poczucia tożsamości. W ramach zadania w latach 2018-2021 zostały przeprowadzone wspólnie z Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli cztery edycje konkursu „Lekcje o Mazowszu”. W każdej edycji zadanie konkursowe polegało na opracowaniu scenariuszy lekcyjnych na zadany temat:

- II edycja 2018 – 100-lecie niepodległości Polski
- III edycja 2019 – Społeczeństwo Mazowsza
- IV edycja 2020 – Lata 20-te XX wieku na Mazowszu
- V edycja 2021 – Mazowsze w Europie

Przedsięwzięcie A.1.2. „Odkrywamy nasze dziedzictwo” – coroczny konkurs fotograficzny

W 2020 i 2021 r. odbyła się I i II edycja konkursu fotograficznego „Odkrywamy nasze dziedzictwo”. Przedsięwzięcie miało na celu zwrócenie uwagi na bogactwo i wartość architektury województwa mazowieckiego, która zazwyczaj jest pomijana w powszechnym postrzeganiu dziedzictwa. Tematem przewodnim I edycji była tradycyjna drewniana architektura regionu, z kolei II edycja została poświęcona architekturze modernistycznej. Wyboru zwycięskich fotografii dokonali przedstawiciele Departamentu Kultury, Promocji i Turystyki oraz zewnętrzni eksperci i ekspertki.

Przedsięwzięcie A.2.2. Konkurs „Renowacja Roku”

W 2021 r. odbyła się I edycja konkursu „Renowacja Roku Zabytków Mazowsza”. Założeniem głównym Konkursu jest promocja opieki nad zabytkami, dobrych praktyk konserwatorskich, renowacyjnych i adaptacyjnych wśród właścicieli zabytków nieruchomych znajdujących się na terenie województwa mazowieckiego. Udział w Konkursie mógł wziąć każdy podmiot będący właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru zabytków znajdującego się na terenie województwa mazowieckiego, przy którym przeprowadzono zgodnie z prawem prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane. Jury, spośród nadesłanych zgłoszeń, dokonało wyboru sześciu najlepszych renowacji 2021 r.:

- I nagroda – Jatki (hala targowa) w Ostrowi Mazowieckiej
- II nagroda – tzw. „Krzywa Hala” w Ciechanowie
- III nagroda – budynek dawnego domu Ksawerego Konopackiego w Warszawie
- Wyróżnienie – willa przy ul. Siarczanej 6 w Warszawie
- Wyróżnienie – dom Gąski i Esterki w Radomiu
- Wyróżnienie – budynek biblioteki przy ul. Marszałka J. Piłsudskiego 6 w Nasielsku

Przedsięwzięcie A.2.3. Dziedzictwo niematerialne – na listę UNESCO

W ramach przedsięwzięcia w 2020 i 2021 r. Departament Kultury, Promocji i Turystyki przy współpracy organizacji zewnętrznych opracował cztery wnioski o wpis na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego, w celu zintensyfikowania ochrony dziedzictwa niematerialnego województwa. Elementy dziedzictwa niematerialnego, dla których opracowano dokumentację niezbędną do wpisu w trakcie trwania Programu to:

- 1) Hafciarstwo z nadwiślańskiego Urzecza (wpis na listę 2020) – wspólnie ze Stowarzyszeniem Odrodzenia Urzecza. W ramach projektu wykonano:
 - Kwerendy źródłowe, digitalizacja wybranych źródeł, przeprowadzenie konsultacji społecznych i opracowanie materiałów dla depozytariuszy.
 - Produkcję wzornika haftu przekazanego następnie do bibliotek i instytucji.
 - Produkcję filmu edukacyjnego o hafcie wilanowskim.
- 2) Wypiek byśków i nowych latek w Puszczy Zielonej (wpis na listę 2020) – wspólnie ze Stowarzyszeniem Artystów Kurpiowskich. W ramach projektu wykonano:
 - Kwerendy źródłowe, przeprowadzenie konsultacji społecznych i opracowanie materiałów dla depozytariuszy.
 - Produkcję filmu edukacyjnego o wypieku byśków i nowych latek w Puszczy Zielonej.
- 3) Bursztyniarstwo kurpiowskie (wpis na listę 2022) – wspólnie ze Stowarzyszeniem Akademia Wilanowska. W ramach projektu wykonano:
 - Kwerendy źródłowe, konsultacje społeczne, opracowanie dokumentacji.
 - Produkcję filmu edukacyjnego o bursztyniarstwie kurpiowskim.
- 4) Hafciarstwo kurpiowskie z Puszczy Białej – wspólnie ze Stowarzyszeniem Puszcza Biała – Moja Mała Ojczyzna. W ramach projektu wykonano:
 - Kwerendy źródłowe, konsultacje społeczne, opracowanie dokumentacji.
 - Produkcję wzornika haftu przekazanego następnie do bibliotek i instytucji.

Obszar strategiczny B. Optymalizacja systemu dostępu do środków

Przedsięwzięcie B.1.1. Dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy obiektach zabytkowych

Celem zadania jest wspieranie właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych w finansowaniu prac przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków. Przedsięwzięcie polega na organizowaniu corocznego naboru wniosków o udzielenie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach, zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Nabór wniosków o udzielenie dotacji w latach 2018-2021 r. na prace przy zabytkach miał miejsce na podstawie uchwały nr 54/11 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 18 kwietnia 2011 r. w sprawie zasad udzielania i rozliczania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze Województwa Mazowieckiego.

W ramach zadania dofinansowano w poszczególnych latach:

- 1) 2018 – rozliczono 77 umów na kwotę 5 364 707,22 zł.
- 2) 2019 – rozliczono 87 umów na kwotę 6 759 764,18 zł.
- 3) 2020 – rozliczono 90 umów na kwotę 6 756 199,17 zł.
- 4) 2021 – rozliczono 149 umów na kwotę 11 518 862,27 zł.

Łączna kwota rozliczonych dotacji w latach 2018-2021 wyniosła 30 399 535,84 zł.

Dzięki ww. środkom Województwo Mazowieckie współfinansowało renowacje m. in.:

- cerkwi pw. św. Jana Klimaka w Warszawie,
- kościoła pw. Matki Boskiej Bolesnej w Mariańskim Porzeczcu,
- zespołu pieców garncarskich w Iłży,
- kościoła parafialnego pw. św. Trójcy w Żeliszewie Podkościelnym,
- dawnego budynku Hotelu Polskiego w Płocku,
- ołtarza Matki Boskiej Śnieżnej (Szkaplerznej) kościoła pw. Św. Antoniego w Ratowie,
- pałacu Zamoyskich przy ul. Foksal 2 w Warszawie,
- budynku Społecznego Domu Kultury przy ul. Słowackiego 19A w Warszawie.
- kościoła pw. Wniebowzięcia NMP w Duczynie,
- organów piszczałkowych w kościele pw. Wniebowzięcia NMP w Iłży,
- zakrystii w Bazylice Katedralnej w Płocku.

Przedsięwzięcie B.2.1. Finansowania prac przy obiektach zabytkowych, których właścicielem jest Samorząd Województwa Mazowieckiego

W zestawieniu poniżej ujęto 30 zadań inwestycyjnych realizowanych przez 17 instytucji kultury, które zostały sfinansowane w formie dotacji celowej ze środków budżetu Województwa Mazowieckiego w latach 2018-2021.

	Realizator	Nazwa zadania	Okres realizacji	łączna kwota środków na realizację zadania
1.	Teatr Polski im. Arnolda Szyfmana w Warszawie	Modernizacja klimatyzacji i wentylacji w budynku Sceny Kameralnej Teatru Polskiego w Warszawie	2019	128 400,00
2.	Teatr Polski im. Arnolda Szyfmana w Warszawie	Modernizacja instalacji tryskaczowej i zraszaczowej w Teatrze Polskim w Warszawie	2019-2021	507 739,84
3.	Mazowiecki Instytut Kultury	Modernizacja węzła cieplnego w siedzibie Mazowieckiego Instytutu Kultury	2021	268 466,00
4.	Mazowiecki Instytut Kultury	Renowacja elewacji wraz z izolacją cokołów zabytkowego budynku Mazowieckiego Instytutu Kultury	2021	942 805,90
5.	Mazowiecki Instytut Kultury	Rozwój oferty i poprawa dostępu do zasobów kultury poprzez rozbudowę, renowację i modernizację zabytkowego budynku Mazowieckiego Instytutu Kultury	2016-2019	3 905 461,18
6.	Europejskie Centrum Artystyczne im. Fryderyka Chopina w Sannikach	Poprawa dostępności do oferty kulturalnej poprzez modernizację zabytkowego Zespołu Pałacowo-Parkowego im. Fryderyka Chopina w Sannikach	2017-2018	2 553 982,74

7.	Państwowy Zespół Ludowy Pieśni i Tańca Mazowsze	Adaptacja pomieszczeń budynku "Wawel" na potrzeby biurowe Zespołu "Mazowsze"	2018	889 571,93
8.	Państwowy Zespół Ludowy Pieśni i Tańca Mazowsze	Utworzenie bazy kulturalno-edukacyjnej dla prezentacji i promocji folkloru poprzez odrestaurowanie Pałacu Karolin w Otrębusach	2018-2021	11 537 200,84
9.	Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy - Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego	Przebudowa Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego w Warszawie. Etap II	2017-2021	13 248 203,60
10.	Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie	Dostosowanie pomieszczeń Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie do obowiązujących przepisów przeciwpożarowych	2020	360 413,16
11.	Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie	Przebudowa i modernizacja pomieszczeń administracyjnych II piętra z przeznaczeniem na nowe przestrzenie edukacyjne wraz z rozbudową sal wystawowych I piętra i parteru na nowe wystawy stałe.	2019-2021	7 099 142,72
12.	Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu	Modernizacja i adaptacja zabytkowych kamienic Gąski i Esterki na potrzeby utworzenia stałej wystawy archeologiczno - historycznej	2016-2021	7 983 616,08
13.	Muzeum Mazowieckie w Płocku	Rozbudowa Skansenu Osadnictwa Nadwiślańskiego w Wiączeminie Polskim	2017-2018	4 172 852,50
14.	Muzeum Mazowieckie w Płocku	Odtworzenie i rewaloryzacja budynku zabytkowego od ul. Kolegialnej 6 oraz przebudowa przynależnych oficyn na potrzeby Muzeum Mazowieckiego w Płocku - etap I	2017-2019	10 022 914,52
15.	Muzeum Mazowieckie w Płocku	Odtworzenie i rewaloryzacja budynku zabytkowego od ul. Kolegialnej 6 oraz przebudowa przynależnych oficyn na potrzeby Muzeum Mazowieckiego w Płocku – etap II	2019-2021	14 634 096,45
16.	Muzeum Kultury Kurpiowskiej w Ostrołęce	Rewitalizacja. Per causam ad animi	2017-2018	4 796 478,19

17.	Muzeum Regionalne w Siedlcach	Wykonanie instalacji odgromowej na budynku oficyny i budynkach zaplecza Muzeum Ziemiaństwa w zespole dworsko – parkowym w Dąbrowie gm. Przesmyki	2019	36 285,00
18.	Muzeum Regionalne w Siedlcach	Zadaszenie schodów zewnętrznych budynków dworu i oficyny na terenie Muzeum Ziemiaństwa w Dąbrowie	2020	30 700,00
19.	Muzeum Romantyzmu w Opinogórze	Wzrost regionalnego potencjału turystycznego poprzez ochronę obiektów zabytkowych – renowacja krypt grobowych w kościele i zabytkowych nagrobków na cmentarzu w Opinogórze	2018-2019	581 760,77
20.	Muzeum Romantyzmu w Opinogórze	Modernizacja systemu sygnalizacji pożaru (SSP) w budynku dworu z funkcją muzealną/Muzeum Romantyzmu w Opinogórze	2019	79 800,00
21.	Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie	Ciechanów, Zamek Książąt Mazowieckich, (II poł. XIV w.): konserwacja murów w obrębie Domu Dużego wraz z wnętrzem piwnicy gotyckiej	2019	369 018,50
22.	Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie	Konserwacja murów w obrębie przedbramia Zamku Książąt Mazowieckich w Ciechanowie wraz z uporządkowaniem dziedzińca i otoczenia	2020-2021	851 820,00
23.	Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu	Modernizacja i adaptacja na cele wystawiennicze obiektów Muzeum Małego Miasta w Bieżuniu Oddział Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu - etap II Budynek nr 2 i 4	2017-2018	2 976 754,97
24.	Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu	Modernizacja i adaptacja na cele wystawiennicze obiektów Muzeum Małego Miasta w Bieżuniu Oddział Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu - etap III Budynek nr 1, 3 i 5	2019-2021	7 312 364,76
25.	Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu	Modernizacja wiatraka typu koźlak	2019-2020	1 038 243,00
26.	Muzeum Wsi Radomskiej w Radomiu	Modernizacja budynku Muzeum im. Oskara Kolberga w Przysusze wraz z zagospodarowaniem terenu	2019-2021	6 324 249,67
27.	Muzeum Niepodległości w Warszawie	Dostosowanie Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych, w tym dla osób niepełnosprawnych	2017-2020	11 035 894,22

28.	Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie	Park Kulturowo-Historyczny przy Zamku Książąt Mazowieckich w Liwie	2016-2019	4 562 496,33
29.	Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie	Budowa kładki pieszej łączącej Przygródek z wieżą bramną	2020	128 460,00
30.	Muzeum Instrumentów Ludowych w Szydłowcu	Adaptacja gotycko-renesansowych komnat 2. kondygnacji (wysoki parter) skrzydła północnego zamku szydłowieckiego do celów wystawienniczych	2020-2021	336 940,49

Obszar strategiczny C. Wypracowanie skutecznych narzędzi działania

Przedsięwzięcie C.1.1. Inwentaryzacja i wyodrębnienie typów zabudowy drewnianej województwa

Celem przedsięwzięcia było dokonanie systematycznej inwentaryzacji architektury drewnianej województwa mazowieckiego na co składało się m. in. dokonanie kwerendy w dostępnych publikacjach i pracach naukowych oraz przeprowadzenie badań terenowych z dokumentacją fotograficzną.

W ramach przedsięwzięcia w latach 2019-2021 przeprowadzono audyt tradycyjnej architektury drewnianej w formie pięciu opracowań dla obszarów obejmujących następujące powiaty:

- 1) otwocki, miński, garwoliński;
- 2) ostrołęcki, przasnyski, makowski, ostrowski, wyszkowski, pułtuski;
- 3) gostyniński, sochaczewski, warszawski zachodni, nowodworski, płoński, płocki;
- 4) grodziski, grójecki, piaseczyński, pruszkowski, żyrardowski;
- 5) białobrzegi, kozienicki, lipski, przysuski, radomski, szydłowiecki, zwoleński, Miasta Radomia.

Wyniki audytu w formie opracowań będą prezentowane na sytonie internetowej Mazowieckiego Szlaku Tradycji.

Przedsięwzięcie C.1.2. Spójny krajobraz kulturowy – katalog projektów

W ramach przedsięwzięcia w 2021 r. przeprowadzono we współpracy z Oddziałem Warszawskim Stowarzyszenia Architektów Polskich I edycję konkursu „Dom w krajobrazie – konkurs na projekt domu neutralnego klimatycznie, inspirowanego tradycyjną architekturą województwa mazowieckiego”. Celem konkursu – skierowanego do architektów z całej Polski – jest zwrócenie uwagi na historyczny i etnograficzny krajobraz mazowieckich wsi i miasteczek oraz na postępującą utratę tradycyjnego charakteru ich zabudowy. Ponadto istotnym czynnikiem przedsięwzięcia są kwestie ekologiczne: odwołanie się do naturalnego krajobrazu i środowiska przyrodniczego, coraz bardziej zagrożonych w obliczu zmian klimatycznych. I edycja poświęcona została regionowi Kurpi Białych i Zielonych oraz obszarowi nadwiślańskiego Mazowsza Zachodniego.

Sąd konkursowy, składający się z przedstawicieli i przedstawicielek SARPu i Departamentu Kultury, Promocji i Turystyki, wyłonił 10 najlepszych projektów, które w kolejnym roku zostaną umieszczone w powszechnie dostępnym katalogu wzorcowych rozwiązań neutralnego klimatycznie domu jednorodzinnego dla regionu Kurpie Białe i Zielone oraz obszaru nadwiślańskiego Mazowsza Zachodniego. Katalog ten będzie skierowany do przyszłych

inwestorów w celu zakupu od autorów prac pełnej dokumentacji projektowej pozwalającej na realizację inwestycji.

Przedsięwzięcie C.1.3. Nasza żywa tradycja

W ramach przedsięwzięcia realizowany jest Mazowiecki Szlak Tradycji. Celem zadania są badania i dokumentacja przejawów kultury tradycyjnej w województwie mazowieckim oraz ich popularyzacja, a także wspieranie przedsięwzięć promujących regionalne dziedzictwo (m. in. wydawnictwa muzyczne i książkowe, realizacje filmowe, imprezy artystyczne i edukacyjne).

Informacje na temat mazowieckich tradycji prezentowane są w serwisie internetowym, stanowiącym obecnie największą usystematyzowaną bazę danych na temat regionalnego dziedzictwa w Polsce. Struktura szlaku oparta jest na ścieżkach tematycznych, obejmujących: rękodzieło, muzykę i taniec, kulinaria, miejsca, architekturę wiejską, wydarzenia, obrzędy i zwyczaje. Opis przedsięwzięć realizowanych w poszczególnych latach w ramach Mazowieckiego Szlaku Tradycji:

2018:

- 1) Organizacja koncertu Kapeli ze Wsi Warszawa z muzykami Mazowieckiego Szlaku Tradycji i realizacja nagrań do filmu muzyczno-dokumentalnego w reżyserii Grzegorza Szczepaniaka.
- 2) Opracowanie 6 nowych punktów Mazowieckiego Szlaku Tradycji (badania terenowe, opracowanie opisów, wykonanie zdjęć).
- 3) Wydanie płyty CD „Kapela Kołbielska z Celestynowa” z cyklu „Krainy Muzyczne” (seria publikacji muzycznych Mazowieckiego Szlaku Tradycji).
- 4) Opracowanie projektu folderu promocyjnego Mazowieckiego Szlaku Tradycji oraz jego druk.
- 5) Zakup gadżetów dla Mazowieckiego Szlaku Tradycji, będących wyrobami rękodzieła ludowego.
- 6) Współorganizacja wydarzenia „Jarmark Bożonarodzeniowy z Mazowieckim Szlakiem Tradycji” w Czarni.
- 7) Współorganizacja wydarzenia „Jarmark Bożonarodzeniowy” w Płocku.

2019:

- 1) Opracowanie opisów oraz wykonanie zdjęć kolejnych punktów szlaku.
- 2) Rejestracja muzyki tradycyjnej w wykonaniu ludowych mistrzów.
- 3) Realizacja dwóch filmów dotyczących uczestników Mazowieckiego Szlaku Tradycji.
- 4) Współrealizacja przedsięwzięcia „IV Festiwal Powideł Olenderskich OLENDERFEST 2019” w Przejmie.
- 5) Współrealizacja cyklu warsztatów poświęconych tradycjom kulinarnym Urzecza.
- 6) Współrealizacja przedsięwzięcia pn. „Kolędowanie z Kurpiami” w Ostrołęce.
- 7) Współrealizacja przedsięwzięcia pn. „Tradycja łączy” w Siennie.
- 8) Zlecenie opracowania oraz zamieszczenia ilustrowanego przekazu informacyjno-promocyjnego dotyczącego Mazowieckiego Szlaku Tradycji na łamach specjalnego wydania Magazynu Turystycznego „Wasze Podróże”.
- 9) Zakup gadżetów promocyjnych od twórców ludowych i wytwórców regionalnych produktów kulinarnych.
- 10) Wykonanie projektów graficznych dla Mazowieckiego Szlaku Tradycji.
- 11) Projekt i druk kalendarza na 2020 r. prezentującego mazowieckich twórców ludowych.
- 12) Opieka serwisowa nad stroną internetową wraz z hostingiem.

2020:

- 1) Zakup dwupłytkowego albumu Kapeli ze Wsi Warszawa pt. „Uwodzenie” z przeznaczeniem na cele promocyjne Mazowieckiego Szlaku Tradycji i Samorządu Województwa Mazowieckiego (album inspirowany muzyką tradycyjną Urzecza).
- 2) Zakup gadżetów promocyjnych od twórców ludowych i wytwórców tradycyjnych produktów kulinarnych.
- 3) Rozbudowa serwisu internetowego Mazowieckiego Szlaku Tradycji wraz z opieką serwisową.
- 4) Zakup domen internetowych dla nowego serwisu Mazowieckiego Szlaku Tradycji.

2021:

- 1) Prace techniczne nad nowym serwisem internetowym Mazowieckiego Szlaku Tradycji.
- 2) Prace nad kontentem nowego serwisu internetowego – kwerendy naukowe, opracowanie opisów, pozyskanie ikonografii.
- 3) Realizacja zdjęć do ścieżki szlaku „Architektura Wiejska” (25 drewnianych obiektów sakralnych).
- 4) Wydanie płyty CD „Stefan Nowaczek. Skrzypek z Podłęża” z cyklu „Krainy Muzyczne” (seria publikacji muzycznych Mazowieckiego Szlaku Tradycji).
- 5) Organizacja koncertu promocyjnego z udziałem Kapeli ze Wsi Warszawa i Kapeli Zdzisława Kwapińskiego.
- 6) Opracowanie materiałów opisowych i fotograficznych dotyczących strojów ludowych z obszaru województwa mazowieckiego.
- 7) Wykonanie projektów graficznych gadżetów Mazowieckiego Szlaku Tradycji (koszulki, torby, kubki, pendrive) oraz rollupu.
- 8) Zaprojektowanie i druk kalendarza promującego wycinankarstwo kurpiowskie z Puszczy Zielonej.

Przedsięwzięcie C.3.2. Promocja zabytków poprzez tworzenie i rozwój istniejących szlaków kulturowych

Przedsięwzięcie ma na celu tworzenie, rozwój i promowanie turystycznych szlaków kulturowych po zabytkach województwa mazowieckiego i miejscach pamięci. W ramach zadania w latach 2018-2021 Województwo Mazowieckie przeprowadziło:

- 1) Aktualizację i rozwój platformy szlakowej województwa mazowieckiego wspólnie z Polskim Towarzystwem Turystyczno-Krajoznawczym Centralnym Ośrodkiem Turystyki Górskiej Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego.
- 2) Realizację działań, mających na celu rozwój i promocję „Szlaku Frontu Wschodniego I Wojny Światowej” wspólnie z Gminą Czernice Borowe.
- 3) Rozwój i promocję szlaku „Mazowsze na Filmowo” wspólnie z Mazowiecką Regionalną Organizacją Turystyczną.

Obszar strategiczny D. Wzmocnienie zasobów wiedzy fachowej

W ramach obszaru, w trakcie obowiązywania Programu na lata 2018-2021, przygotowano plan działania i ramy przedsięwzięcia „Mazowiecki System Informacji Przestrzennej – Zabytki”. Będzie ono realizowane w przyszłym Programie opieki nad zabytkami w województwie mazowieckim 2022-2025 wspólnie z Departamentem Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii UMWM. Projekt ma polegać na stworzeniu platformy zintegrowanego systemu informacji o zabytkach dla województwa mazowieckiego w ramach Mazowieckiego Systemu Informacji Przestrzennej.

Powszechnie dostępna platforma ma gromadzić podstawowe dane o obiektach wpisanych do rejestru zabytków i znajdujących się w gminnych ewidencjach zabytków dla obszaru całego województwa mazowieckiego. Dany obiekt ma być możliwy do zidentyfikowania na mapie i opatrzony następującymi informacjami: nazwa, czas powstania, nr i data wpisu do rejestru zabytków (jeśli obiekt jest w rejestrze), typ zabytku, stan zachowania, ewentualnie opis obiektu i karta adresowa obiektu. Dane będą pozyskiwane w różnych trybach i terminach od podmiotów prowadzących ewidencje. W 2021 r. Departament Kultury, Promocji i Turystyki wystąpił do wszystkich gmin województwa z prośbą o przesłanie niezbędnych danych do stworzenia platformy.

Podsumowanie

Tabela przedstawia wszystkie przedsięwzięcia Programu opieki nad zabytkami w województwie mazowieckim 2018-2021. Przedsięwzięcia oznaczone literą „W” oznaczają projekty wykonane w całości lub w pewnym zakresie. Stuprocentowa realizacja wszystkich projektów nie była priorytetem Programu. Kluczowym celem była merytoryczna sensowność realizowanych działań, ich skuteczność, efektywność i gospodarność. Działania prowadzone w ramach Programu pozwoliły zweryfikować oraz udoskonalić plan i cele przy opracowaniu kolejnego Programu opieki nad zabytkami w województwie mazowieckim 2022-2025 przyjętego Uchwałą nr 169/21 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 21 grudnia 2021 r.

Obszary strategiczne			
A. Edukacja kształtująca świadomość i postawy	B: Optymalizacja systemu dostępu do środków	C. Wypracowanie skutecznych narzędzi działania	D. Wzmocnienie zasobów wiedzy fachowej
Przedsięwzięcia			
A.1.1. Tożsamość lokalna – wartość unikalna W	B.1.1. Dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy obiektach Zabytkowych W	C.1.1. Inwentaryzacja i wyodrębnienie typów zabudowy drewnianej województwa W	D.1.1. Program badań we współpracy z MWKZ i oddziałem NID W
A.1.2. „Odkrywamy nasze dziedzictwo” – coroczny konkurs fotograficzny W	B.2.1. Finansowania prac przy obiektach zabytkowych, których właścicielem jest Samorząd Województwa Mazowieckiego W	C.1.2. Spójny krajobraz kulturowy – katalog projektów W	D.2.1. Wzorcowa dokumentacja cyfrowa wybranych zabytków województwa
A.2.1.. Mazowieckie Centrum Wiedzy o Zabytkach		C.1.3. Nasz żywa tradycja W	D.2.2. Konkurs „Zdigitalizuj zabytek”
A.2.2. Konkurs „Renowacja Roku” W		C.2.1. Stała współpraca Samorząd Województwa – MWKZ – NID W	

<p>A.2.3. Dziedzictwo niematerialne – na listę UNESCO</p> <p>W</p>		<p>C.3.1. Tworzyć system wymiany wiedzy w zakresie opieki nad zabytkami</p> <p>W</p>	
		<p>C.3.2. Promocja zabytków poprzez tworzenie i rozwój istniejących szlaków kulturowych</p> <p>W</p>	

Sprawozdanie sporządził Departament Kultury, Promocji i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie.